

Setkání vodohospodářů při příležitosti Světového dne vody 2022

Svaz vodního hospodářství ČR ve spolupráci se SOVAK ČR, Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí uspořádal dne 22. března 2022 po dvouleté přestávce v Kongresovém centru Praha tradiční setkání vodohospodářů při příležitosti oslav Světového dne vody, jehož letošní téma bylo voda podzemní.

Slavnostního setkání se zúčastnilo téměř dvě stě zástupců státní správy, vodohospodářských podniků a společností z oborů vodovodů a kanalizací a vodních toků a dále inženýrských společností a projektových firem. Na závěr tohoto setkání bylo předáno ocenění vítězům soutěže Vodohospodářská stavba roku 2021, kterou organizovaly společně Svaz vodního hospodářství ČR a SOVAK ČR pod záštitou obou ministerstev.

Petr Kubala, předseda představenstva Svazu vodního hospodářství ČR, na úvod přivítal účastníky slavnostního setkání a představil čestné předsednictvo, ve kterém zasedli zástupci dalších organizátorů setkání – ministr zemědělství Zdeněk Nekula, ministryně životního prostředí Anna Hubáčková a Vilém Žák, ředitel a člen představenstva SOVAK ČR. Poděkoval i všem partnerům převážně ze soukromého sektoru, kteří letos oslavy Světového dne vody podpořili.

Zdeněk Nekula připomněl nejen pro vodohospodáře složité a obtížné poslední roky, kdy nás postihlo sucho, po němž následovala pandemie onemocnění covid-19 a nyní válka na Ukrajině. Ocenil, že se vodohospodářům daří všechny tyto mimořádné situace úspěšně zvládat a zajišťovat plynulou a bezpečnou dodávku pitné vody i odkanalizování a čištění odpadních vod.

Zdůraznil, že ministerstvo prioritně v souladu s nově přijímanou zemědělskou politikou směřuje k podpoře opatření na posílení vodních poměrů v krajině zadržením srážkové vody tam, kam dopadla. Zadržování vody v krajině má zásadní význam nejen pro zemědělce, ale též pro vodohospodáře. V tomto směru existuje shoda s prioritou ministerstva životního prostředí, které svými dotačními tituly opatření k zadržení vody významně podporuje.

Ministr vyjádřil vůli postupně spolu s ministryní Životního prostředí sbližovat politiky obou ministerstev na úseku vody a vodního hospodářství, i přestože stále existují některá „třetí místa“.

Závěrem svého vystoupení představil hlavní cíle rezortu v tomto a příštím roce:

- Propojovat, obnovovat a rozšiřovat skupinové vodovody jako páteřní síť pro zajištění pitné vody a posílení zdrojů vody.
- Pokračovat v rozvoji vodárenských soustav, na což je plánováno vynaložit kolem 1 až 1,5 miliardy korun ročně.
- Letos vybudovat 90 km nových vodovodů, 4 úpravní vod, 10 nových vodních zdrojů a vodojemů, na které se nově napojí 8 tisíc obyvatel.
- Podporovat výstavbu 175 km nových kanalizací a 57 čistíren odpadních vod, na které se nově připojí 17 tisíc obyvatel.

Anna Hubáčková podtrhla úvodní slova ministra Nekuly o významném pokroku v komunikaci mezi oběma rezorty, a to zejména při podpoře opatření a projektů ve prospěch zadržování vody v krajině.

S ohledem na motto tohoto Světového dne vody – „Pozemní voda je neviditelná, ale její dopad je viditelný všude“ – připomněla, že Ministerstvo životního prostředí je kompetenčně odpovědné za ochranu podzemních vod z hlediska množství i kvality. Poukázala na jeden z prvních problémů, které ve své funkci řešila, konkrétně na nedotažený spor s Polskem týkající se důsledků pokračující těžby v dole Turów na životní prostředí a na podzemní vodní zdroje zajišťující pitnou vodu pro řadu obcí severních Čech.

S ohledem na svou zákonnou působnost se ministerstvo významně angažuje v projektovém výzkumu týkajícím se podzemních vod. Aktuálně je hlavním rámcem program Prostředí pro život, kterým bylo v řádech vyšších desítek milionů Kč podpořeno 7 projektů zaměřujících se na podzemní vody, např. projekty „Řízená dotace podzemních vod jako nástroj k omezení dopadů sucha v ČR“ nebo „Zadržování vody v krajině pomocí umělé infiltrace jako nástroj v boji proti suchu“.

Vládní prohlášení v části nazvané Voda a adaptace na změnu klimatu podporuje vedle jednoznačné priority MŽP, již je zadržování vody v krajině a obnova přirozeného vodního režimu, také návrh na ústavní ochranu vody. MŽP plánuje výrazně dotačně podpořit budování nových zdrojů pitné vody, vodovodů, propojování vodárenských soustav, systémů vsakování a využití dešťových vod, technologií úpravy pitné vody, kanalizací a systémů čištění odpadních vod.

Se znalostí problematiky oboru se paní ministryně zmiňovala nejen o současných rizicích dopadu sucha na bezpečné zajištění pitné vody pro obyvatele, ale v souvislosti s problematikou čištění odpadních vod hovořila také o rizicích provozu domovních čistíren odpadních vod, které by měly být podporovány jen výjimečně v lokalitách, kde se nepředpokládá výstavba kanalizace.

Petr Kubala poté připomněl motto tohoto Světového dne vody přesně vystihuje nejvyšší hodnotu vody, tedy i té, která se v rámci oběhu vody zrovna vyskytuje pod zemským povrchem v pásmu nasycení. K podpoře ochrany vydatnosti a jakosti zdrojů podzemních vod podle něj vede celá řada opatření, jejichž základním smyslem je například zvyšování schopnosti krajiny a půdy zadržovat vodu, šetrné a účelné nakládání s přípravky na ochranu rostlin v zemědělství nebo omezení vypouštění odpadních vod do vod podzemních.

O podzemní vody, vzhledem k jejich významu, je v naší republice legislativně postaráno docela dobře. Tato skutečnost ale nebrání ptát se, zda by nemohlo být o podzemní vody, vzhledem k jejich nenahraditelnému významu, být v naší republice postaráno ještě lépe – například zakotvením Institutu správy podzemních vod do vodního zákona.

Dále Petr Kubala připomněl hlavní cíle vodního hospodářství:

1. Maximálně zadržovat omezené vodní zdroje, chránit je jako strategický zdroj a efektivně s nimi hospodařit, zejména:
 - zadržováním vody v krajině,
 - akumulací vody ve vodních nádržích,
 - efektivním využíváním vodárenských a vodohospodářských soustav, včetně jejich rozšiřování, propojování a trvalé obnovy,
 - zlepšením hospodaření se srážkovými vodami.
2. Posilovat odolnost vodohospodářských služeb zejména proti hydrologickým a klimatickým výkyvům.
3. Podporovat oběhové hospodářství vody.

Prezentaci uzavřel mottem: „Bez vody a míru to opravdu nepůjde... teprve ve chvíli, kdy nám voda začne chybět, nebo je jí přespříliš, uvědomíme si význam vodního hospodářství.“

Vilém Žák se ve své prezentaci zaměřil na současný stav a problémy oboru vodovodů a kanalizací. Zdůraznil, že i když v uplynulých dvou letech během kulminace pandemie zavíraly stovky firem své provozy, vodárny svoji činnost neomezily. Díky tomu nedošlo:

- k žádnému přerušení dodávek pitné vody,
- k žádnému narušení kvality dodávané vody.

Naopak obor VaK přispěl dodávkami vody ke stabilizaci zdravotního sektoru, sociálních služeb, složek integrovaného záchranného systému i podmínek pro zajištění nezbytného hygienického standardu pro celou společnost.

SOVAK ČR během posledních dvou let efektivně komunikoval s SVH, CzWA nebo MZe, jejich spolupráce vedla k:

- pojmenování společných problémů a návrhů jejich řešení (Poziční dokument),
- návrhům legislativních změn a jejich formulování (např. řešení nové střednědobě platné cenové regulace od roku 2022 ve shodě též s MF a MŽP).

Stabilizaci by měla pomoci i nově nastavená dlouhodobě platná a pokud možno neměnná koncepce regulace oboru VaK a její vymahatelnost.

Ve své prezentaci Vilém Žák dále představil vývoj a aktuální stav v oboru sledovaných dat a ukazatelů. Zdůraznil velký pokrok ve snižování ztrát vody ve vodovodech. Při porovnání v rámci EU se Česká republika v procentuálním porovnání řadí mezi lepší průměr. Ztrátami vody se bude zabývat i konference IWA ve spolupráci s Českou asociací pro vodu (CzWA). Konference se koná v termínu 19.–22. 6. 2022 v Praze.

K zásadním rizikům oboru v příštím období patří dopad výrazného růstu nákladových položek cen vody, zejména cen energií, pohonných hmot i dopad růstu inflace, jejíž procentuální výše přesahuje možný meziroční růst cen vody. Vzhledem k vývoji, který nastal v letošním roce, bude podle Viléma Žáka nezbytný zásah státu.

Obor, jako celá společnost, musí reflektovat současná rizika i novou situaci z pohledu zajištění bezpečnosti a plynulosti dodávek vody včetně odvádění a čištění vod odpadních. Řešení spatřuje zejména v:

- propojování vodárenských soustav,
- ochraně vodních zdrojů,
- fyzické i kybernetické bezpečnosti,
- posílení kapacity náhradního zásobování.

Aleš Kendík, náměstek ministra pro řízení sekce vodního hospodářství MZe, poté seznámil účastníky setkání s působností jednotlivých odborů své sekce, popsal také jejich dosavadní aktivity, aktuální činnost i budoucí cíle.

Jedná se o:

- Odbor státní správy ve vodním hospodářství a správy povodí,
- Odbor vodohospodářské politiky a protipovodňových opatření,
- Odbor vodovodů a kanalizací,
- Odbor vody v krajině a odstraňování povodňových škod,
- Odbor hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru vodovodů a kanalizací.

Například k sektoru vodovodů a kanalizací připomněl, že v následujících letech budou pokračovat zahájené dotační programy ve prospěch opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody nebo na podporu výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací III.

Z odboru hlavního regulátora a vrchního dohledu sektoru VaK Aleš Kendík informoval o vybraných výstupech a výhledu nejdůležitějších aktivit, zejména o:

- zajišťování každoročního benchmarkingu vlastníků a provozovatelů na základě sběru dat ze sektoru VaK,
- provádění kontroly vlastníků a provozovatelů VaK z hlediska dodržování zákona o vodovodech a kanalizacích,
- přípravě příspěvku na mezinárodní konferenci IWA v Praze k problematice ztrát vody ve vodovodech ve spolupráci se SOVAKEM a CzWA.

Z aktivit odboru státní správy ve vodním hospodářství a správy povodí informoval například o spuštění nového webového portálu IVS-VODA nebo o pravidelných seminářích pro vodoprávní úřady krajů a obcí s rozšířenou působností.

Závěrem připomněl i webovou prezentaci dat vodovodů a kanalizací:

<https://eagri.cz/public/web/mze/voda/vodovody-a-kanalizace/webova-aplikace-prezentace-dat-vak/>

Jan Kříž, náměstek ministra životního prostředí, nejprve informoval o přínosu Operačního programu Životní prostředí (OPŽP) v uplynulém období 2014–2020 pro vodní hospodářství. Z celkové alokace 20,2 mld. Kč byly ve prospěch oboru vodovodů a kanalizací poskytnuty podpory ve výši 14,0 mld. Kč, z toho 10,5 mld. Kč na projekty výstavby kanalizací a ČOV. V současné době probíhá intenzivní příprava nového OPŽP 2021–2027 včetně souvisejících jednání s Evropskou komisí.

Ve 2. čtvrtletí 2022 se předpokládá schválení Programového dokumentu, přibližně v květnu až červnu by měla být schválena definitivní Pravidla pro žadatele a příjemce podpory pro programové období 2021–2027 (pracovní verze je zveřejněna na www.opzp.cz). První výzvy budou vyhlášeny v polovině roku 2022. Celková alokace OPŽP pro období 2021–2027 je zhruba 61,0 mld. Kč, z toho ve prospěch vodohospodářské infrastruktury VaK 14,1 mld. Kč, z toho na oblast „odpadní voda“ 10,4 mld. Kč.

V rámci Specifického cíle Podpora přechodu na oběhové hospodářství budou podpořena i opatření na úpravu a zpracování čistírenských odpadních kalů včetně úpravy vyčištěných odpadních vod pro jejich opětovné využívání.

Oblast realizace protipovodňových opatření nebo zpomalení odtoku, retence nebo akumulace srážkové vody apod. budou podpořeny v rámci Specifického cíle Podpora přizpůsobení se na změnu klimatu, prevence rizika katastrof.

Veškeré podrobnosti k popisu podporovaných opatření včetně oprávněných příjemců a výše podpory lze nalézt na www.opzp.cz.

Program prezentací uzavřelo vystoupení zástupce CzWA, člena výboru **Martina Srba**. Úvodem představil Vodní manifest CzWA, který shrnuje jednotné názory členů CzWA na základní principy vodního hospodářství ČR. Vodní manifest je podle něj plně v souladu s pozičním dokumentem SVH a SOVAK, ke kterému se CzWA připojila. Martin Srb poté představil vizi budoucnosti pro oblast „vody“ v roce 2030 založenou zejména na těchto zásadách:

- voda ani kal nejsou odpadem, ale zdrojem,
- specifické polutanty jsou hrozbou pro životní prostředí, nad kterou musíme získat kontrolu.

